

Briefrapport 703719058/2010
J.F.M. Versteegh | F. Wegh

Gebruik chemicaliën met een ATA- certificaat in de drinkwatersector

Passief openbaar

RIVM Briefrapport 703719058/2010

Gebruik chemicaliën met een ATA- certificaat in de drinkwatersector

Passief openbaar

J.F.M. Versteegh
H.F. Wegh Kiwa Nederland BV

Contact:
J.F.M. Versteegh
Centrum Inspectie-, Milieu en Gezondheidsadviesing, IMG
ans.versteegh@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van de VROM-Inspectie, Programma 'Schoon en Veilig Water' in het kader van project M/703719 Handhaving en monitoring Drinkwaterwet.

© RIVM 2010

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: 'Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave'.

Rapport in het kort

Gebruik chemicaliën met een ATA- certificaat in de drinkwatersector

De drinkwaterbedrijven beschikken voor 96% van de gebruikte chemicaliën voor de productie van drinkwater over het wettelijk vereiste certificaat.

Dit blijkt uit een inventarisatie die het RIVM in opdracht van de VROM-Inspectie heeft uitgevoerd bij alle drinkwaterbedrijven.

Voor de resterende productgroepen met een volume van 3000 ton wordt aanbevolen de procedure conform de ‘Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen’ te starten. Het kostenaspect speelt hierbij een belangrijke rol. Voorgesteld wordt te verkennen of er voor deze specifieke productgroepen een samenwerking mogelijk is tussen de drinkwaterbedrijven en de producenten.

Trefwoorden: chemicaliën, drinkwaterbedrijven, ATA-certificaat

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Methode	6
2 Resultaten	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Chemicaliën per bedrijf	8
2.3 Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen	14
3 Conclusies	16
3.1 Conclusies	16
3.2 Aanbevelingen	16
Referenties	18
Bijlage 1	19
Bijlage 2	21

Samenvatting

Het Waterleidingbesluit schrijft voor dat de chemicaliën en materialen die in contact komen met drinkwater geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van de gebruiker. De drinkwaterbedrijven dienen voor deze producten te beschikken over een certificaat conform de Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen of de voorganger daarvan. Het RIVM heeft in opdracht van de VROM-Inspectie geïnventariseerd in hoeverre de drinkwaterbedrijven hieraan voldoen.

Hiervoor is een vragenlijst opgesteld welke schriftelijk (via email) is afgenomen.

Uit de resultaten blijkt dat de drinkwaterbedrijven in totaal 128.000 ton aan chemicaliën gebruiken bij de productie van drinkwater, waarvan 96% beschikt over het vereiste certificaat.

Voor 5.000 ton (4%) van deze chemicaliën is anno 2010 geen ATA-certificaat of soortgelijk certificaat verstrekt. Voor twee producten uit deze laatste groep loopt de procedure voor het verlenen van een certificaat.

Hierna blijft er voor de resterende vaak kleine productgroepen nog een volume van 3000 ton (2,3%) over. Voor deze producten dient alsnog een aanvraag voor een certificaat conform de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen' te worden ingediend.

Twee van de tien drinkwaterbedrijven (WMD en Waternet) geven aan dat zij uitsluitend chemicaliën inkopen die voorzien zijn van een ATA-certificaat. De overige acht bedrijven noemen enkele producten waarvoor geen certificaat beschikbaar is.

Aanbevolen wordt dat de VROM-Inspectie (VI) er bij de drinkwaterbedrijven op aan dringt om binnen een redelijke periode (bijvoorbeeld vóór 2014) uitsluitend chemicaliën te gebruiken die een certificaat hebben conform de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen'. De VI dient erop toe te zien dat de drinkwaterbedrijven, als er producten beschikbaar zijn voorzien van een Kiwa-ATA kwaliteitsverklaring of soortgelijk certificaat, deze producten dan ook gebruiken. Een voorbeeld hiervan is zoutzuur dat verkrijgbaar is met en zonder een ATA-certificaat.

Voor de resterende productgroepen met een volume van totaal 3000 ton wordt aanbevolen de procedure conform de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen' te starten. Het kostenaspect speelt hierbij een belangrijke rol. Voorgesteld wordt te verkennen of er voor deze specifieke productgroepen een samenwerking mogelijk is tussen de drinkwaterbedrijven en de producenten. Het initiatief hiervoor ligt bij de drinkwaterbedrijven.

Aanbevolen wordt dat de VROM-Inspectie er bij de drinkwaterbedrijven op aandringt de 'Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen chemicaliën drinkwaterwatervoorziening (BRL K15001)' toe te passen voor traject tussen de productielocatie en de drinkwaterproductielocatie.

1 Inleiding

De VROM-Inspectie (VI) is in het kader van de Waterleidingwet aangewezen als toezichthouder op de drinkwaterbedrijven. De Waterleidingwet zal worden vervangen door de Drinkwaterwet als deze naar verwachting per 1 juli 2011 van kracht wordt. Bij de Drinkwaterwet horen het Drinkwaterbesluit en de Ministeriële regelingen.

Het Waterleidingbesluit (Hoofdstuk IIIB) (Waterleidingbesluit, 2004) schrijft voor dat de chemicaliën en materialen die in contact komen met drinkwater geen nadelige gevolgen hebben. Hieraan is gevolg gegeven in de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen' VROM, 2002). Fabrikanten en/of leveranciers van producten dienen de daarvoor in aanmerking komende producten te laten beoordelen en te certificeren.

De ze Regeling zal bij het in werking treden van de Drinkwaterwet worden opgevolgd door de 'Regeling chemicaliën en materialen drink- en warmtapwatervoorzieningen' (VROM 2010).

In het kader van de hiervoor genoemde Regeling is een Commissie van Deskundigen ingesteld. Deze commissie adviseert de Minister van VROM over de uitvoering van de genoemde Regeling. De Commissie van Deskundigen beoordeelt of een product (materialen en chemicaliën) dat bij het certificeringsinstituut is aangemeld voldoet aan de gestelde specificaties. Indien dit product positief beoordeeld wordt stelt de Minister een positief advies op en de ATA beoordelingseisen vast waaraan het product dient te voldoen om toegelaten te worden voor gebruik in contact met drinkwater.

Daaropvolgend dient als borging het product gecertificeerd te worden inclusief een controle van het productieproces en het IKB (interne kwaliteit en bewakingsysteem) bij de fabrikant of aanvrager. Als dit traject positief is afgerond wordt een certificaat verstrekt. Tot op heden is in Nederland het ATA-certificaat van de certificatieinstelling Kiwa Nederland BV het enige door VROM erkende kwaliteitskeurmerk. De certificaten in deze worden daarom geduid als Kiwa-ATA certificaten.

De VI stelt zich ten doel om door middel van onder meer inventariserende onderzoeken, audits en inspecties bij de drinkwaterbedrijven het hoge kwaliteitsniveau op het gebied van gezondheid, veiligheid en duurzaamheid van drinkwater te handhaven. Op deze manier wordt het nalevingsniveau van de Waterleidingwet bewaakt en zo nodig verhoogd.

In dit onderzoek is nagegaan in hoeverre drinkwaterbedrijven bij de productie van drinkwater chemicaliën gebruiken die voorzien zijn van een Kiwa-ATA- of gelijkwaardig certificaat. RIVM heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van de VROM-Inspectie.

1.1 Methode

RIVM heeft de productgroep ATA van Kiwa Nederland BV gevraagd een lijst op te stellen van drinkwaterchemicaliën waarvoor een nog geldig certificaat is afgegeven (zie bijlage 2).

De VROM-Inspectie heeft het onderzoek bij de drinkwaterbedrijven aangekondigd in de vorm van een brief (Kenmerk 20090069613-FSW-Z).

Het RIVM heeft deze lijst op 11 december 2009 gestuurd aan de leden van het Platform

Bedrijfsvoering, waarin alle drinkwaterbedrijven zijn vertegenwoordigd, met de vraag voor hun bedrijf aan te geven welke chemicaliën worden ingekocht. Tevens werd gevraagd per chemicalie aan te geven de hoeveelheid product en het certificaatnummer aan te geven. Ingekochte producten die niet over een certificaat beschikken dienden eveneens te worden vermeld.

De bedrijven kregen tot 1 februari 2010 de tijd om de informatie te verzamelen. Deze periode is met zes weken verlengd.

De Productgroep ATA heeft de ingevulde lijsten in opdracht van het RIVM verwerkt en samengevat in een aantal tabellen.

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd, conclusies getrokken en enkele aanbevelingen gegeven.

2 Resultaten

2.1 Inleiding

Alle tien de drinkwaterbedrijven hebben de lijst met chemicaliën welke beschikken over een Kiwa-ATA zo goed mogelijk ingevuld en teruggestuurd binnen de gestelde termijn. In de volgende paragraaf worden de resultaten weergegeven.

2.2 Chemicaliën per bedrijf

In de onderstaande tabellen (Tabel 1-10) wordt per bedrijf samengevat welke producten zijn ingekocht en of voor deze producten een ATA-certificaat beschikbaar is.

Er is gevraagd naar de hoeveelheid ingekocht product. Voor de producten waarvan grote hoeveelheden worden ingekocht is dit vermeld. Voor producten waarvan weinig wordt gebruikt is dit niet altijd eenvoudig terug te vinden in de administratie en is daardoor niet altijd vermeld. De drinkwaterbedrijven hebben de informatie aangeleverd; er is geen audit gedaan op de juistheid van de informatie.

Tabel 1 Resultaten drinkwaterbedrijf Groningen

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Calciumoxide	1.200.000	ja
Aluminiumsulfaat	989.000	ja
Filterzand en -grind	155.000	ja
Natronloog (oplossing 24-50% (m/m))	83.570	ja, maar via distributeur
30-36 ± 1 % (m/m) zoutzuur	63.800	ja, maar via distributeur
Locron L, vlokmiddel op basis van aluminiumchloride	3.170	nee

Tabel 2 Resultaten drinkwaterbedrijf WMD

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Kalkmelk	3.100.000	ja
Calciumcarbonaat	650.000	ja
Calciumcarbonaat	200.000	ja
40% ijzer(III)chloride-oplossing	45.000	ja, maar via distributeur
Filterzand en -grind	25.000	ja
Kooldioxide	17.000	ja
Antiscalant	1.500	ja
Reinigingsmiddel	onbekend	ja

Tabel 3 Resultaten drinkwaterbedrijf Vitens

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
25 - 50 % (m/m) natronloog	11.500.000	ja
Calciumhydroxide	3.100.000	ja
Kalkmelk		
Calciumcarbonaat	2.600.000	ja
Kooldioxide	720.000	ja
Industrial salt	570.000	nee
IJzer(III)chloride-oplossing 40%	400.000	ja, maar via distributeur
Entzand	400.000	ja
Calciumoxide	350.000	ja
Zoutzuur	250.000	ja
Hars voor ionenwisselaars	170.000	nee
Granaatzand	120.000	nee
Aluminiumsulfaat	63.000	ja
Halfgebrande dolomiet, gemodificeerde dolomiet en gemodificeerde calciumcarbonaat	52.000	ja
Antiscalant	20.000	ja
Korrelkool	7.500	ja
Antiscalant	7.000	ja
Natriumhypochloriet	4.500	nee
Mangaanchloride	4.000	nee
Drewfloc 262 en 282, anionisch polyacrylamide	3.500	nee
Broxo zout	3.000	nee
Magnofloc 919	1.300	nee

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Natriumbisulfiet	1.000	nee
Reinigingsmiddel	1.000	ja
Ascorbinezuur	700	nee
Citroenzuur	600	nee
Zetag 8110, kationisch acrylamide copolymeer	500	nee
Reinigingsmiddel	500	ja
Reinigingsmiddel	400	nee
Glijmiddel	180	ja
Lijmen	75	ja
Zuurstof	70.00	ja
Vloeistoffen tbv onderhoud membraanfiltratiemodulen	onbekend	nee
ESPA-4	onbekend	ja
Membraanelementen		ja
Coating voor reservoirs	onbekend	ja
Filterzand en -grind	onbekend	ja
Antraciet	onbekend	ja
Filterzand en -grind	onbekend	ja
Antraciet	onbekend	ja
Geëxtrudeerde actieve kool	onbekend	ja

Tabel 4 Resultaten drinkwaterbedrijf Waternet

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Natronloog (oplossing 20-50%)	8.600.000	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	5.600.000	ja
30-36 ± 1 % (m/m) zoutzuur	2.700.000	ja
Geëxtrudeerde actieve kool	2.175.000	ja
Niet-geëxtrudeerde actieve kool in korrelvorm	1.600.000	ja
Zuurstof	825.000	ja

Tabel 5 Resultaten drinkwaterbedrijf PWN

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Natronloog (oplossing 50% (m/m))	11.400.000	ja
IJzer(III)chloride	8.000.000	ja
IJzerchloridesulfaat	3.000.000	ja
Waterstofperoxide	1.050.000	nee
Zoutzuur 10%	324.000	nee
Natriumchloriet 7,5 %	324.000	nee
Kooldioxide	130.000	ja
Natriumhypochloriet 12,5 %	64.200	nee
Antiscalant	45.000	ja
Zoutzuur 4%	36.000	nee
Vlokmiddel op zetmeelbasis	10.800	nee
20 % ijzer(III)chloride-oplossing	8.000	nee
Synthetisch vlokhulpmiddel	6.000	nee
IJzer(III)chloride-oplossing	3.000	ja, maar via distributeur

Tabel 6 Resultaten drinkwaterbedrijf Dunea

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Calciumoxide	2.422.820	ja
Filterzand en -grind	620.595	ja
Niet-geëxtrudeerde actieve kool in poedervorm	248.214	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	199.914	ja
33 % (m/m) zoutzuur	59.776	ja
Entzand, granaatzand	55.187	nee
Natronloog (oplossing 32-50% (m/m))	3.228	ja
Onthardingszout	1.134	nee
Natrium hypochloriet 150-170 g/l	onbekend	nee
Chloorbleekloog 150 - 160 gr./Ltr.	onbekend	nee
Lijmen, smeer- en afdichtingsmiddelen tbv distributie	onbekend	ja

Tabel 7 Resultaten drinkwaterbedrijf Oasen

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Natronloog (oplossing 32-50% (m/m))	2.200.000	ja
Calciumhydroxide	2.000.000	ja
Filterzand en -grind	890.000	ja
30-36 ± 1 % (m/m) zoutzuur	430.000	ja, maar via distributeur
Korrelkool; Poederkool	160.000	ja
Zwavelzuur 96%	70.000	nee
Gebluste kalk	48.000	ja
Niet-geëxtrudeerde actieve kool in korrelvorm	20.000	ja
Natronloog (oplossing 24-50% (m/m))	20.000	ja, maar via distributeur

Tabel 8 Resultaten drinkwaterbedrijf Evides

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Natronloog 50%	10.000.000	ja
Calciumoxide Calciumhydroxide Kalkmelk	5.000.000	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	4.600.000	ja
Vlokmiddel, anorganisch; aluminium	2.000.000	ja
Aluminiumsulfaat	1.300.000	ja
Korrelkool; poederkool	1.600.000	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	1.200.000	ja
Zwavelzuur 96%	1.200.000	nee
Zuurstof	1.200.000	ja
Kooldioxide	300.000	nee
Calciumhydroxide	300.000	ja
Entzand	235.000	nee
Natriumchloriet 25%	200.000	nee
Zoutzuur 25%	200.000	ja, maar via distributeur
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	130.000	ja, maar via distributeur
Vlokmiddel op zetmeelbasis	37.000	ja
Natriumchloriet 7%	12.000	nee

Zoutzuur 10%	11.000	nee
--------------	--------	-----

Tabel 9 Resultaten drinkwaterbedrijf Brabant Water

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Calciumhydroxide Kalkmelk	4.233.000	ja
20-50 % (m/m) natronloog	1.383.740	ja
Calciumcarbonaat	1.300.000	ja
Filterzand en -grind	728.000	ja
30-36 ± 1 % (m/m) zoutzuur	646.490	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	605.940	ja
Korrelkool; Poederkool	18.000	ja
Kaliumpermanganaat	11.000	nee
Mangaanchloride	1.910	nee
Lijmen, smeer- en afdichtingsmiddelen	onbekend	ja

Tabel 10 Resultaten drinkwaterbedrijf WML

Product	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)	ATA certificaat beschikbaar
Calciumoxide	2.450.000	ja
Kalkmelk	1.750.000	ja
20-50 % (m/m) natronloog	1.569.400	ja
Granaatzand	254.000	nee
Kooldioxide	231.500	ja
33 % (m/m) zoutzuur	60.000	nee
Calciumcarbonaat	52.000	ja
Geëxtrudeerde actieve kool	26.800	ja
40 % ijzer(III)chloride-oplossing	25.000	onbekend, via distributeur; opgegeven cert. bestaat niet meer
Zuurstof	15.000	ja
Waterstofperoxide	4.000	nee
Vlokmiddel	1.800	nee
Korrelkool; Poederkool	1.800	ja
Broxo regeneratie zout	1.000	nee
Filterzand en -grind	1 x per ca. 10 jr	ja
Membraanfiltratiemodulen	42 stuks per 10 jr	ja
Lijmen, glij, smeer- en afdichtingsmiddelen en ontvetter tbv distributie	11.500	deels

In tabel 11 wordt een overzicht gegeven van de ingekochte chemicaliën door de drinkwaterbedrijven in Nederland. Er is een onderverdeling gemaakt per productgroep. Weergegeven is de totale hoeveelheid

ingekochte chemicaliën met en zonder ATA-certificaat. Voor actieve kool betreft dit alleen nieuwe kool eventueel als aanvulling na de regeneratie van gebruikte actieve kool.

Tabel 11 Resultaten per productgroep.

Productgroep	Totaal inkoop waterbedrijven (kg/jaar)	Opmerkingen
Actieve-koolsoorten	5.857.314	
Antiscalants	73.500	
Coatings	onbekend	slechts 1 x opgegeven, hoeveelheid onbekend
Conditioneringsmiddelen	84.213.168	
Gassen	3.508.500	
Glijmiddelen	180	
Membraanfiltratie	onbekend	slechts 2 x opgegeven, 1 x als onbekend, 1 x als 32 elementen per 10 jaar
Reinigingsmiddelen	1.660.600	
Vlok(hulp)middelen	28.232.424	4 x opgave onbekend
Zand, grind en antraciet.	3.482.782	3 x opgave onbekend

De drinkwaterbedrijven geven voor een aantal producten aan dat hiervoor geen ATA- of soortgelijk certificaat beschikbaar is. Deze producten zijn samengevat in tabel 12. De oorspronkelijke informatie die de drinkwaterbedrijven hebben aangeleverd is in bijlage 1 weergegeven.

2.3 Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen

Tevens is een vraag gesteld of het bedrijf op de hoogte is van de ‘Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen chemicaliën drinkwaterwatervoorziening (BRL K15001)’ en of ze deze ook gaan gebruiken.

Alle bedrijven geven aan dat ze op de hoogte zijn van deze richtlijn. Negen bedrijven geven aan dat ze de richtlijn gaan gebruiken, één bedrijf geeft aan dat er nog geen besluit is genomen. Wel worden er voorbehouden gemaakt als indien mogelijk (tweemaal), in overleg (eenmaal) en tenzij er onvoldoende marktwerking mogelijk is (eenmaal).

Tabel 12 Producten waarvoor geen ATA-certificaat beschikbaar is.

Productgroep	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)
Granaatzand/entzand	664.187
Ascorbinezuur	1300
Lijmen (diverse)	5500
Broxo regeneratie zout	4.000
Industrieel zout	570.000
Desinfectiemiddelen op basis van chloorverbindingen (diverse sterkten)	605.900
Vlokmiddelen (diversen)	14.300
IJzerchloride (slibbehandeling)	8.000
Glijmiddel	onbekend
Zoutzuur (diverse sterkten)	360.000
Kaliumpermanganaat	11.000
Afdichtingspasta	2.000
kooldioxide	300.000
Locron	3.170
Magnofloc	1.300
Mangaanchloride	5.910
Mangaanchloride	1.910
Onthardingszout	1.134
Permaclean	400
Polymeer	1.800
Purolite	170.000
Puron	onbekend
Ontvetter voor PVC	1.000
Synthofloc PVC-reiniger	6.000
TriSep	onbekend
Waterstofperoxide	1.054.000
Zenon Zeeweed	onbekend
Zetag	500
Zwavelzuur 96%	1.270.000

3 Conclusies

3.1 Conclusies

Twee van de tien drinkwaterbedrijven (WMD en Waternet) geven aan dat zij uitsluitend chemicaliën inkopen die voorzien zijn van een ATA-certificaat. De overige acht bedrijven noemen enkele producten waarvoor geen certificaat beschikbaar is. Voor enkele producten zoals zoutzuur, natronloog of ijzerchloride wordt aangegeven dat het certificaat via de distributeur is geregeld.

Uit de aangeleverde informatie blijkt dat de drinkwaterbedrijven in totaal 128.000 ton aan chemicaliën gebruiken bij de productie van drinkwater. Voor 5.000 ton (4%) van deze chemicaliën is anno 2010 geen ATA-certificaat of soortgelijk certificaat verstrekt. De procedure voor het verlenen van een certificaat voor het product Zwavelzuur 96% van de belangrijkste leverancier verkeert in de afrondende fase. Inmiddels is een aanvraag voor een certificaat gedaan voor het product waterstofperoxide.

Als de producten zwaveluur en waterstofperoxide een certificaat hebben blijft er voor de resterende vaak kleine productgroepen nog een volume van 3000 ton (2,3%) over. Voor deze producten dient alsnog een aanvraag voor een certificaat conform de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen' te worden ingediend.

De drinkwaterbedrijven staan positief tegenover het gebruik van de 'Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen chemicaliën drinkwaterwatervoorziening'. Onduidelijk is of deze in de praktijk al wordt gebruikt.

Deze Beoordelingsrichtlijn is vooral van belang om de kwaliteitscontrole van het traject tussen productie van de chemicaliën en het gebruik bij de productie van drinkwater vast te leggen. Het is vooral relevant als de chemicaliën tijdelijk worden opgeslagen bij de distributeur omdat dat geen controle vanuit Kiwa plaats vindt. Het is het meest relevant als de transporteur zelf handelingen zoals verdunnen van bijvoorbeeld zuren en basen uitvoert zonder dat hierop controle wordt uitgevoerd. Met name voor deze (vloeistof)chemicaliën geven de drinkwaterbedrijven een aantal malen aan dat het ATA-certificaat via de distributeur loopt. Het onderdeel transport dient dan te worden afgedekt met de genoemde beoordelingsrichtlijn.

3.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt dat de VROM-Inspectie (VI) er bij de drinkwaterbedrijven op aan dringt om binnen een redelijke periode (bijvoorbeeld vóór 2014) uitsluitend chemicaliën te gebruiken die een certificaat hebben conform de 'Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen'. De VI dient erop toe te zien dat de drinkwaterbedrijven op aandringt, als er producten beschikbaar zijn voorzien van een Kiwa-ATA kwaliteitsverklaring of soortgelijk certificaat, deze producten dan ook gebruiken. Een voorbeeld hiervan is zoutzuur dat verkrijgbaar is met en zonder een ATA-certificaat.

De hiervoor genoemde wettelijke regeling geeft aan dat er voor alle chemicaliën een certificaat (ATA of soortgelijk) beschikbaar dient te zijn. Voor de resterende productgroepen met een volume van totaal 3000 ton wordt aanbevolen de procedure te starten. Het kostenaspect speelt hierbij een belangrijke rol. Voorgesteld wordt de mogelijkheden te verkennen of er voor deze specifieke productgroepen een

samenwerking mogelijk is tussen de drinkwaterbedrijven en de producenten. Het initiatief hiervoor ligt bij de drinkwaterbedrijven.

Aanbevolen wordt dat de VROM-Inspectie er bij de drinkwaterbedrijven op aandringt om voor het traject - transport van chemicaliën tussen de productie, de opslag en eventuele bewerking door de transporteur- en het gebruik bij de productie van drinkwater de 'Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen chemicaliën drinkwaterwatervoorziening (BRL K15001)' toe te passen.

Referenties

VROM (2002).

Regeling chemicaliën en materialen leidingwatervoorzieningen.
Staatscourant nr. 241 p. 25.

VROM (2009).

Drinkwaterbesluit. Conceptversie 16112009 Voorpublicatie Staatscourant, december 2009.

VROM (2010)

Regeling chemicaliën en materialen drink- en warmtapwatervoorzieningen.
Concept 23092010.

Waterleidingbesluit (2004)

Staatsblad nr 576.

Bijlage 1

Producten die de drinkwaterbedrijven gebruiken en die niet zijn voorzien van een ATA-certificaat

Productgroep	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)
Aqua-Garfine 30/60 Mech (granaatzand)	254.000
Ascorbinezuur	700
bison contactlijm profesional	500
Broxo regeneratie zout	1.000
Broxo zout	3.000
Chloorbleekloog 150 - 160 gr./Ltr.	Onbekend
Citroenzuur	600
Drewfloc 262 en 282	3.500
Entzand	235.000
Entzand, Granaatzand	55.187
FeCl3 20% (tbv slibbehandeling)	8.000
Glijmiddel fles 1Ltr. Aquador 2000+	Onbekend
Granaatzand	120.000
Grifon Lijm 0,25 ltr. Drukfittingen Wavin	Onbekend
Grifon Lijm 1 ltr Wavin	Onbekend
Grifon Vaseline 1 kilogr.	Onbekend
hard pvc lijm	5.000
HCl 10%	324.000
HCl 4%	36.000
Industrial salt	570.000
Kaliumpermanganaat	11.000
kolmat afdichtingspasta	2.000
kooldioxide	300.000
Locron L	3.170
Magnofloc 919	1.300
Mangaanchloride	4.000
Mangaanchloride	1.910
NaClO2 7,5 %	324.000
NaOCl 12,5 %	64.200
Natrium hypochloriet 150-170 g/l	Voorraad van 200
Natriumbisulfiet	1.000
Natriumchloriet 25%	200.000
Natriumchloriet 7%	12.000
Natriumhypochloriet	4.500

Productgroep	Inkoop waterbedrijf (kg/jaar)
NK2	0 kg
Onthardingszout	1.134
Permaclean 33 en 77	400
Polymeer	1.800
Purolite A860S en A860 FL	170.000
Puron PSH 1500	Onbekend
PVC UVC tangit (ontvetter)	1.000
Synthofloc 5007 TW Tangit PVC- reiniger 1Ltr. Wavin	6.000
TriSep 8040-ACM5	Onbekend
TriSep 8040-TS82-TSA	Onbekend
Waterstofperoxide	1.054.000
Wisprofloc P	10.800
Zenon Zeeweed 500	Onbekend
Zetag 8110	500
Zwavelzuur 96%	1.270.000

Bijlage 2

Certificaathouder	Certificaatnummer extern	Ingangsdatum certificaat	Materiaal en/of product	Handelsnaam product
Productgroep: Actieve-koolsoorten				
Chemviron Carbon	K1001/03	15-01-06	Korrelkool; Poederkool	Pulsorb: GW, C, C90 en BL; WPL, WPM, WPH; Filtrasorb: 100, 200, 300, 400, 500, 600, F820 en TL830
NORIT Nederland B.V.	K13240/02	01-04-02	niet-geëxtrudeerde actieve kool in korrelvorm	NORIT GAC 830, GAC 1240, GAC 30S, GAC 40S en GAC 1020
NORIT Nederland B.V.	K13241/03	01-09-07	niet-geëxtrudeerde actieve kool in poedervorm	Norit SA en Norit W grades
NORIT Nederland B.V.	K13565/02	01-10-01	niet-geëxtrudeerde actieve kool in korrelvorm	PK 0.25-1, PK 0.6-2, PK 1-3, PK 3-5
NORIT Nederland B.V.	K13566/03	01-08-06	geëxtrudeerde actieve kool	NORIT ROW 0.8 Supra
NORIT Nederland B.V.	K43829/01	15-02-07	geëxtrudeerde actieve kool	NORIT ROW CAT Grades
aantal certificaten: 6				
Productgroep: Antiscalants				
Alfa Laval Copenhagen A/S	K21195/01	01-05-01	ketelsteenbestrijder	Alpacan Altreat 400
AQUACARE EUROPE B.V.	K23518/01	01-09-03	geen	4Aqua OSM 92
Ashland Deutschland GmbH	K20885/02	01-08-08	geen	POC 3000
Ashland Deutschland GmbH	K25941/02	01-08-08	geen	Antispumin DS
Ashland Deutschland GmbH	K43277/01	15-03-07	geen	Polystabil RO
BASF SE	K1024/03	01-12-08	geen	Sokalan® CP 10 S
BASF SE	K1025/03	01-12-08	geen	Sokalan® PM 10 I
BASF SE	K23517/03	01-12-08	geen	Sokalan® PM 15 I
BASF SE	K24187/02	01-12-08	geen	Sokalan® PA 15 CL
BASF SE	K24891/03	01-12-08	antischuimmiddel	Sokalan® AF
BWA Water Additives UK Ltd.	K21704/02	01-10-06	geen	Belgard EV
BWA Water Additives UK Ltd.	K12177/04	01-10-06	geen	Flocon 260
BWA Water Additives UK Ltd.	K20750/03	01-10-06	geen	Flocon 135

Dipol Wassertechnik GmbH	K21462/02	15-03-07	geen	RPI-4000A
Genesys International Limited	K23267/01	15-06-03	geen	Genesys LF
Henkel KGaA	K44434/02	01-09-07	geen	P3-Osmotech 1135, P3-Osmotech 1141
Holland Novochem B.V.	K42906/01	01-09-06	geen	NovoPure 790
Nalco Europe B.V.	K43641/01	01-02-07	geen	Nalco PermaTreat PC-191T
National Chemical & Petroleum Industries	K26134/01	01-12-04	geen	NCP DS 3000
National Chemical & Petroleum Industries	K44810/01	15-10-07	geen	NCP Foam 605
PermaCare -Membrane Separations Group, Ondeo Nalco Limited	K21110/01	01-01-01	geen	PermaTreat PC-510
PermaCare -Membrane Separations Group, Ondeo Nalco Limited	K11098/02	15-03-99	geen	PermaTreat 191
ROHM and HAAS France S.A.	K1010/04	01-03-07	geen	Acumer 4800
ROHM and HAAS France S.A.S.	K13796/04	01-03-07	geen	Acumer 4450
Rohm and Haas France S.A.S.	K21970/02	01-03-07	geen	Acumer 1100
Thermphos Trading GmbH	K22031/02	01-05-08	geen	Dequest® 2060S
aantal certificaten: 26				
Productgroep: Bentonieten				
Cebo Holland B.V.	K1007/02	01-11-04	geen	Cebo Gel Bentoniet QSE
Cebo Holland B.V.	K2112/02	01-07-06	geen	Cebogel OCMA
aantal certificaten: 2				
Productgroep: Conditioneringsmiddelen				
Rheinkalk Akdolit GmbH	K22018/01	01-02-02	calciumcarbonaat	Hydro-Karbonat weiss, Weissjura E
Rheinkalk Akdolit GmbH	K23902/01	01-11-03	calciumcarbonaat	Hydro-Karbonat Naturgrau
Rheinkalk Akdolit GmbH	K25103/01	01-07-04	halfgebrande dolomiet, gemodificeerde dolomiet en gemodificeerde calciumcarbonaat	Magno-Dol, Akdolit-Gran, Hydro-Calcit
Rheinkalk Messinghausen GmbH	K24178/01	01-02-04	calciumhydroxide	Hydrat C
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	K43072/01	01-06-07	natriumhydroxide	Natronloog (oplossing 24-50% (m/m))

AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	2003/2	01-12-91	zoutzuur	30-36 ± 1 % (m/m) zoutzuur
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	K23197/01	01-06-03	zoutzuur	33 % (m/m) zoutzuur
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	K44685/01	01-08-07	natriumhydroxide	Natronloog (oplossing 32-50% (m/m))
Aqua-Techniek B.V.	K22366/01	01-07-02	calciumcarbonaat	Juraperle TWA
Aqua-Techniek B.V.	K42016/01	15-04-06	dolomiet, halfgebrand	Semidol®
Carmeuse Nederland	K21779/01	01-12-01	calciumoxidecalciumhydroxidekalkmelk	SupervicalSupercalcoAquacal F25 en Aquacal F30
Lhoist Nederland N.V.	K21702/01	01-04-02	calciumhydroxide	Lhocal-EH-63
Rheinkalk GmbH	K25509/01	01-10-04	kalkmelk (20% suspensie)	Akdolit SL20 HR
SCHAEFER KALK GmbH & Co. KG	K22068/02	01-09-07	calciumoxide	PRECAL® 30 S, Calcium oxide, PRECAL® 72, Calcium hydroxide suspension
Solvay Chemicals International SA	K22154/03	01-10-07	natronloog	20-50 % (m/m) natronloog
Solvay Chemicals International SA	K14649/03	01-02-06	natronloog	Natronloog (oplossing 20-50%)
Solvay Chemicals International SA	K40933/01	01-10-05	natronloog	20-50 % (m/m) natronloog
SWK Schotterwerk Kirchen GmbH & Co. KG	K42745/01	01-09-06	calciumcarbonaat	Weissjurakörnung KW, Weissjuramehl KW
aantal certificaten: 18				
Productgroep: Gassen				
Linde Gas Benelux	K22916/02	01-03-07	kooldioxide	kooldioxide
Linde Gas Benelux	K22917/02	01-03-07	zuurstof	zuurstof
Messer B.V.	K23268/02	01-01-08	kooldioxide	vloeibare kooldioxide 3.0
Messer B.V.	K23269/01	15-06-03	zuurstof	vloeibare zuurstof 2.5
aantal certificaten: 4				
Productgroep: Membraanfiltratie				
FilmTec Corporation	K12950/03	01-09-05	membraanfiltratiemodulen	SW30HR-380, SW30HR-320, SW30XLE-400i, SW30HRLE-400, SW30HRLE-400i, BW30-400, BW30LE-440, BW30XLE-440, BW30LE-440i, BW30-440i, NF90-400, NF90-4040 en NF90-2540
Hydranautics	K12951/01	21-09-98	membraanfiltratiemodulen	CPA, SWC, ESPA, ESNA, PVD
X-Flow B.V.	K11924/01	01-01-98	membraanfiltratiemodulen	UFM M5, UFC M5, MF02 M5 (S-30, S-150, S-225)

X-Flow B.V.	K12070/01	01-01-98	membraanfiltratiemodul en	type WFA
X-Flow B.V.	K20202/01	01-03-00	membraanfiltratiemodul en	STORK WFF compact membraanelementen, type F4385
Aantal certificaten:5				
Productgroep: Reinigingsmiddelen				
Aquastel International B.V.	K24798/02	01-03-05	oxiderend reinigingsmiddel	Clenox Suprox
Ecolab B.V.	K14629/01	01-01-00	t.b.v. cross-flow membraaninstallaties	P3-ultrasil 73
Ecolab B.V.	K26874/01	01-04-05	t.b.v. insitu chloordioxide	P3-oxodes en P3-oxonet
Henkel KGaA	K44435/01	15-07-07	t.b.v. RO-membranen	P3-Osmotech 2230
Micave B.V.	K41905/01	15-02-06	ontkalkend reinigingsmiddel	Micave Snelontkalker
Roam Chemie N.V.	K23515/01	01-09-03	oxiderend reinigingsmiddel	Huwa-San TR-50
Tevan B.V.	K1016/02	01-06-01	geen	Tevan-Snelontkalker
Tevan B.V.	K21233/01	15-03-01	geen	Herli-Rapid-TW + FCM
Tevan B.V.	K21235/02	01-04-06	geen	Herlisil; TevanSil
Uniprox B.V.	K20528/01	01-07-00	geen	Care-Oxyl
Uniprox B.V.	K22602/01	01-11-02	geen	Care-oxyl; verdunningen 1-40 %
Uniprox B.V.	K22603/01	01-11-02	geen	Care-oxyl 8 %
Uniprox B.V.	K22604/01	01-11-02	geen	Care-oxyl 19 %
aantal certificaten: 13				
Productgroep: Vlok(hulp)middelen				
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	2003/4	01-12-93	anorganisch; ijzer	40 % ijzer(III)chloride-oplossing
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	K40426/01	01-07-05	ijzer(III)chloridesulfaat	Ijzerchloorsulfaat oplossing
AVEBE U.A.	K22025/01	01-01-02	op zetmeelbasis	Wisprofloc N
Feralco Nederland B.V.	2028/1	01-04-87	anorganisch; aluminium	Aqualenc
Feralco Nederland B.V.	2028/2	01-09-87	anorganisch; aluminium	aluminiumsulfaat als vaste stof en als vloeistof
KEMIRA Chemie GmbH	K13840/01	01-01-99	anorganisch; ijzer	PIX 111, Werk Rheinberg (40%-ige ijzer(III)chloride-oplossing)
Melspring International B.V.	K23051/01	01-01-04	anorganisch; ijzer	Ferrimel
Sachtleben Chemie GmbH	K22316/01	01-06-02	anorganisch; aluminium	Sachtoklar
Sachtleben Chemie GmbH	K10847	01-01-99	op organische basis	Synthofloc 8022 TW

Sachtleben Chemie GmbH	K14223/01	01-10-99	anorganisch; aluminium	Sachtoklar 39
SIDRA Wasserchemie GmbH	K14433/01	01-12-99	anorganisch; ijzer	ferrichloride
aantal certificaten: 11				
Productgroep: Zand, grind en antraciet.				
Filcom B.V.	K2332/03	01-01-01	filterzand en -grind	zand en grind voor de drinkwaterproductie
Filcom B.V.	K2333/03	01-01-01	filterzand en -grind	zand en grind voor de drinkwaterproductie
Rheinkalk Akdolit GmbH	K26139/01	15-01-05	antraciet	Hydro-Anthrasit N
aantal certificaten: 3				

Productgroep: Afdichtingsmiddelen				Lijmen
Henkel Loctite (Ireland) Ltd.	K24176/01	01-07-04	geen	Loctite 570
Permabond Engineering Adhesives Ltd	K22024/02	01-09-07	afdichtings- en borgmiddel	Permabond A 131
aantal certificaten: 2				
Productgroep: Betontoevoegstoffen en-reparatiemiddelen				
Jahn International Restauratietechnieken B.V.	K1027/03	01-08-04	betonreparatiemiddelen	Renovatie-/restauratiemiddelen: de producten Jahn M30 injectielijm, Jahn M40 en M50 injectiemortel, Jahn M60 pleistermortel, Jahn M70 natuursteenreparatiemortel, Jahn stampmortel, Jahn M90 betonreparatiemortel, Jahn M100 baksteen-/terracottareparatiemortel, Jahn M110 voegmortel en Jahn M120 spatelmasa
MC-Bauchemie Müller GmbH & Co. Chemische Fabriken	K1012/02	01-08-96	betoninjectiehars	MC-Injekt 2300 NV
Productgroep: Glijmiddelen				
L.A. Chemie B.V.	K5163/03	15-10-04	geen	Glijmiddel 2000
Bison International	K5165/03	01-07-06	geen	Griffon P-20, Griffon Blue Gel en Bison glijmiddel
aantal certificaten: 2				
Productgroep: Lijmen				
Henkel KGaA	K5046/01	15-10-06	lijmen voor PVC en PVC/CPE	Tangit VC 3097, Tangit VC3801
Reomas B.V.	K20893/01	01-11-00	lijm voor epoxy	Wavistrong EASY-FIT adhesive
Reomas B.V.	K20894/01	01-11-00	lijm voor epoxy	Wavistrong EASY-FIT adhesive conductive

Saba Dinxperlo B.V.	K5063/04	01-01-06	lijmen voor PVC en PVC/CPE	Saba S3
Huntsman Advanced Materials Ltd (Vantico)	K22769/01	01-12-05	lijm voor epoxy	ARALDIT AV 138M/XB 5323
Huntsman Advanced Materials Ltd (Vantico)	K22770/01	01-12-05	lijm voor epoxy	ARALDIT AW 139/XB 5323
Huntsman Advanced Materials Ltd (Vantico)	K22771/01	01-12-05	lijm voor epoxy	ARALDITE AV 4415/ HV 4416
Huntsman Advanced Materials Ltd (Vantico)	K23086/01	01-04-03	lijm voor epoxy	Araldite AV4738/HV4739
Bison International	K41234/01	01-12-05	lijm voor PVC-C	Griffon HT-120
Bison International	K5067/03	01-01-07	lijm voor PVC en PVC/CPE	Griffon T-88, Griffon Uni 100
Wildkamp B.V.	K26595/01	01-03-05	lijmen voor PVC en PVC/CPE	lijmen voor verbindingen in waterleidingssystemen van PVC en PVC/CPE
aantal certificaten: 11				
Productgroep: Smeermiddelen				
Lubricant Consult GmbH	K1005/01	01-06-94	smeervet	Turmsilon GL 320
aantal certificaten: 1				Lijmen

** Indien het product niet in deze lijst voorkomt dan graag hieronder vermelden.

Extra vraag

Bent u op de hoogte van de Beoordelingsrichtlijn kwaliteit leveringsketen chemicaliën drinkwaterwatervoorziening BRL K15001

Zo ja, Gaat uw bedrijf deze richtlijn toepassen ja/nee
 Zo nee, Waarom niet? nee, omdat

rivm

RIVM

Rijksinstituut
voor Volksgezondheid
en Milieu

Postbus 1
3720BA Bilthoven
www.rivm.nl